O'ZBEKISTONDA MILLIY AVTOMOBIL SANOATIGA ASOS SOLINISHI

Andijon davlat pedagogika

instituti pedagogika fakulteti

boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

talabasi Tojiddinova Ozodaxon

Odiljon qizi

Annotasiya

Ushbu maqolada O‘zbekistonda milliy avtomobil sanoatining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari tahlil qilinadi. Mustaqillikdan so‘ng avtomobilsozlik sohasida amalga oshirilgan islohotlar, xorijiy hamkorliklar hamda ishlab chiqarish infratuzilmasining yaratilishi yoritiladi. Shuningdek, sohaning iqtisodiy ahamiyati va istiqbollari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: milliy avtomobil sanoati, avtomobilsozlik, sanoat rivoji, O‘zbekiston iqtisodiyoti, ishlab chiqarish, investitsiya, sanoat infratuzilmasi

Annotation:

This article examines the formation and development stages of the national automotive industry in Uzbekistan. It highlights post-independence reforms, international cooperation, and the establishment of industrial infrastructure. The economic significance of the sector and its future prospects are also discussed.

Keyword: national automotive industry, automobile manufacturing, industrial

development, economy of Uzbekistan, production, investment, industrial infrastructure

Аннотация:

В данной статье рассматриваются этапы становления и развития национальной автомобильной промышленности в Узбекистане. Освещаются реформы, проведённые после обретения независимости, международное сотрудничество и создание производственной инфраструктуры. Также анализируется экономическое значение отрасли и её перспективы.

Ключевые слова: национальная автомобильная промышленность, автомобилестроение, промышленное развитие, экономика Узбекистана, производство, инвестиции, промышленная инфраструктура

Kirish

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, milliy iqtisodiyotning ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida sanoatni rivojlantirish, xususan, yuqori qo‘shimcha qiymat yaratadigan tarmoqlarni shakllantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etdi. Shu nuqtai nazardan, avtomobil sanoatini barpo etish mamlakat iqtisodiy mustaqilligini ta’minlash, yangi ish o‘rinlari yaratish va sanoat infratuzilmasini rivojlantirishning muhim omillaridan biri sifatida qaraldi.1990-yillarning boshlarida O‘zbekistonda avtomobil ishlab chiqarish sanoati deyarli mavjud emas edi. Shu bois, qisqa muddat ichida zamonaviy avtomobilsozlik tarmog‘ini yaratish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb etish va ilg‘or texnologiyalarni o‘zlashtirish zarurati tug‘ildi. 1992-yilda Janubiy Koreyaning “Daewoo” kompaniyasi bilan hamkorlikda avtomobil ishlab chiqarishga ixtisoslashgan qo‘shma korxona tashkil etilishi ushbu yo‘nalishda muhim qadam bo‘ldi. Natijada, 1996-yilda Andijon viloyatining Asaka shahrida birinchi yengil avtomobillar ishlab chiqarila boshlandi.Keyingi yillarda mazkur

tarmoq izchil rivojlanib bordi. “GM Uzbekistan” (hozirgi “UzAuto Motors”) kabi yirik korxonalar faoliyati yo‘lga qo‘yildi, ishlab chiqarish hajmi kengaytirildi va model qatori yangilandi. Avtomobil sanoati nafaqat ichki bozor ehtiyojlarini qondirish, balki eksport salohiyatini oshirishda ham muhim o‘rin egallay boshladi.Bugungi kunda O‘zbekiston avtomobil sanoati Markaziy Osiyodagi yetakchi tarmoqlardan biri sifatida shakllanib, mamlakat sanoatining drayver sohalaridan biriga aylangan. Ushbu maqolada milliy avtomobil sanoatining shakllanish jarayoni, rivojlanish bosqichlari hamda uning iqtisodiyotdagi o‘rni tahlil qilinadi.

O‘zbekistonda milliy avtomobil sanoatining shakllanishi mamlakat iqtisodiy siyosatining muhim strategik yo‘nalishlaridan biri sifatida namoyon bo‘ldi. Mustaqillikning ilk yillarida ishlab chiqarish tarmoqlarini modernizatsiya qilish, import o‘rnini bosuvchi mahsulotlar ishlab chiqarishni yo‘lga qo‘yish va yuqori texnologiyali sanoatni rivojlantirish ustuvor vazifa etib belgilandi. Bu borada Islom Karimov tomonidan ilgari surilgan iqtisodiy taraqqiyot modeli muhim nazariy va amaliy asos bo‘lib xizmat qildi.Xususan, davlat rahbari o‘zining “O‘zbekiston — bozor munosabatlariga o‘tishning o‘ziga xos yo‘li” asarida sanoatni rivojlantirish, ayniqsa, mashinasozlik tarmog‘ini yo‘lga qo‘yish iqtisodiy mustaqillikni ta’minlashning eng muhim omillaridan biri ekanligini ta’kidlaydi . Ushbu konsepsiya asosida avtomobilsozlik sohasiga katta e’tibor qaratildi.1992-yilda Janubiy Koreyaning Daewoo kompaniyasi bilan hamkorlikda Andijon viloyatining Asaka shahrida avtomobil zavodini qurish bo‘yicha kelishuv imzolandi. Bu loyiha nafaqat sanoatni rivojlantirish, balki ilg‘or texnologiyalarni jalb qilish, mahalliy mutaxassislarni tayyorlash va yangi ish o‘rinlarini yaratish imkonini berdi. 1996-yilda zavod ishga tushirilib, dastlabki “Nexia”, “Tico” va “Damas” rusumidagi avtomobillar ishlab chiqarila boshlandi.Mazkur davrda avtomobil sanoatini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida davom ettirildi.

Islom Karimov o‘z nutqlaridan birida shunday ta’kidlaydi: “Biz uchun eng muhim vazifa — iqtisodiyotimizni biryoqlama rivojlanishdan chiqarib, zamonaviy sanoat tarmoqlarini barpo etishdir” . Ushbu fikr avtomobilsozlik sanoatining shakllanishida muhim dasturiy ahamiyat kasb etdi.2000-yillarga kelib, avtomobil sanoati yangi bosqichga ko‘tarildi. 2008-yilda General Motors bilan hamkorlik yo‘lga qo‘yilib, “GM Uzbekistan” qo‘shma korxonasi tashkil etildi. Bu esa ishlab chiqarish hajmini oshirish, mahsulot sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish va eksport geografiyasini kengaytirishga xizmat qildi.[1] Keyinchalik ushbu korxona UzAuto Motors nomi ostida faoliyatini davom ettirdi.So‘nggi yillarda avtomobil sanoatini rivojlantirish yangi islohotlar bosqichiga kirdi. Shavkat Mirziyoyev rahbarligida sanoatni modernizatsiya qilish, mahalliylashtirish darajasini oshirish va eksport salohiyatini kuchaytirish bo‘yicha keng ko‘lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, davlat rahbari o‘z nutqlaridan birida: “Milliy sanoatimizni raqobatbardosh qilish — bugungi kunning eng muhim vazifasidir” deya ta’kidlagan [2].Shuningdek, avtomobil sanoatida klaster tizimini rivojlantirish, ehtiyot qismlar ishlab chiqarishni mahalliylashtirish va yangi texnologiyalarni joriy etish masalalariga alohida e’tibor qaratilmoqda. Bu esa nafaqat avtomobil ishlab chiqarish hajmini oshirish, balki butun sanoat tarmog‘ining barqaror rivojlanishini ta’minlashga xizmat qilmoqda.O‘zbekistonda milliy avtomobil sanoatining shakllanishi bosqichma-bosqich amalga oshirilgan bo‘lib, u davlat siyosati, xorijiy investitsiyalar va zamonaviy texnologiyalar uyg‘unligi asosida rivojlandi. Bugungi kunda ushbu tarmoq mamlakat iqtisodiyotining muhim drayverlaridan biri sifatida faoliyat yuritmoqda.

Xulosa

O‘zbekistonda milliy avtomobil sanoatining shakllanishi va rivojlanishi mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining muhim tarkibiy qismi sifatida namoyon bo‘ladi.

Mustaqillikning dastlabki yillarida ushbu sohani barpo etish bo‘yicha qabul qilingan strategik qarorlar, avvalo, iqtisodiy mustaqillikni ta’minlash, sanoatni diversifikatsiya qilish va zamonaviy ishlab chiqarish tarmoqlarini rivojlantirishga qaratilgan edi. Bu jarayonda Islom Karimov tomonidan ishlab chiqilgan rivojlanish modeli va ilgari surilgan g‘oyalar muhim nazariy asos bo‘lib xizmat qildi.Avtomobil sanoatini yaratish bo‘yicha amalga oshirilgan dastlabki yirik loyiha — Asaka avtomobil zavodining ishga tushirilishi mamlakat sanoat tarixida yangi bosqichni boshlab berdi. Xorijiy hamkorlar bilan yo‘lga qo‘yilgan samarali aloqalar, xususan, Daewoo hamda keyinchalik General Motors kompaniyalari bilan hamkorlik, ilg‘or texnologiyalarni jalb etish va ishlab chiqarish madaniyatini shakllantirishda muhim rol o‘ynadi. Natijada, qisqa tarixiy davr ichida O‘zbekistonda zamonaviy avtomobilsozlik tarmog‘i barpo etildi.Bugungi kunda UzAuto Motors kabi yirik korxonalar faoliyati orqali avtomobil sanoati nafaqat ichki bozorni ta’minlash, balki eksport salohiyatini oshirishda ham muhim o‘rin egallamoqda. Shu bilan birga, ehtiyot qismlar ishlab chiqarishni mahalliylashtirish, kichik va o‘rta biznes subyektlarini sanoatga jalb etish, klaster tizimini rivojlantirish kabi yo‘nalishlarda olib borilayotgan ishlar sohaning barqarorligini ta’minlamoqda.Yangi davrda Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar avtomobil sanoatini yanada modernizatsiya qilish, raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish va xalqaro bozorlarga chiqishni jadallashtirishga xizmat qilmoqda. Xususan, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, energiya samaradorligini oshirish va ekologik toza transport vositalarini ishlab chiqarishga o‘tish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan.Umuman olganda, O‘zbekistonda milliy avtomobil sanoatining shakllanishi va rivojlanishi izchil va bosqichma-bosqich amalga oshirilgan bo‘lib, u davlat siyosati, xalqaro hamkorlik va ichki resurslar uyg‘unligi asosida rivoj topdi. Kelgusida ushbu tarmoqni yanada rivojlantirish, uni global sanoat tizimiga integratsiya qilish va yuqori texnologiyali ishlab chiqarishga o‘tish mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining muhim

omillaridan biri bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.Karimov, I. A. (1993). O‘zbekiston — bozor munosabatlariga o‘tishning o‘ziga xos yo‘li. Toshkent: O‘zbekiston.

2.Karimov, I. A. (1995). O‘zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo‘lida. Toshkent: O‘zbekiston.

3.Mirziyoyev, Sh. M. (2016). Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent: O‘zbekiston.

4.Mirziyoyev, Sh. M. (2017). Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik — har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. Toshkent: O‘zbekiston.

5.O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. (2023). O‘zbekiston sanoati ko‘rsatkichlari. Toshkent.

6.O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. (2022). Sanoatni rivojlantirish bo‘yicha tahliliy hisobot. Toshkent.

7.UzAuto Motors. (2023). Rasmiy yillik hisobot. Asaka.

8.O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti matbuot xizmati. (2020–2024). Rasmiy nutqlar va ma’ruzalar to‘plami.

9.O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. (2021). Sanoat tarmoqlarini rivojlantirish strategiyasi. Toshkent.

10.World Bank. (2022). Uzbekistan Country Economic Update. Washington, DC.